

Årets frölista är här!

Föreningens målsättning är: att främja odling och användning av växter som är till nytta och nöje för människor och djur i harmoni med naturen och verka för en god totalmiljö. I linje med denna målsättning erbjuder vi många sorters fröer som våra medlemmar skördat i sina odlingar.

Svenska Örtasällskapet kan inte garantera grobarhet eller att samtliga fröer stämmer överens med uppgifterna på påsen. Däremot garanteras att vi gjort vårt yttersta - så långt vår kunskap räcker - för att det ska bli rätt.

Lista med svenska namn först (utan beskrivningar) finns vår webbsida www.ortasallskapet.se. På webbsidan finns också lite extra information omkring fröerna. Om du inte vill eller kan gå in på webbsidan, kontakta Lisbeth Flising så skickar hon dig den lista du vill ha.

Ett hjärtligt tack från ordförande!

Frölistan är en värdefull kunskapsbank för alla oss medlemmar, vare sig vi köper fröer eller inte. Spara listorna även när de blivit gamla i den meningen att fröerna är slut eller gamla! Vår lista är mycket mer än en lista, kanske skulle man kalla den frökatalog. Vi som arbetar med fröerna och listan är Maria Engwall Berg, och Lisbeth Flising.

Jag har jag numera god insikt i hur mycket arbete som ligger bakom varje frölista. Det är många arter och sorter, som skall sorteras och packas och så skall det skrivas text till varje art och sort. Det är hemma hos mig som fröerna finns, våra frödonatorer skickar dem till mig, beställningarna skickas till mig och jag packar och skickar iväg fröerna.

Jag vill därför tacka alla inblandade: frödonatorerna för utan er blir det ingen lista, Maria får listor från olika håll, mer eller mindre kompletta och svårförståeliga och hon lyckas reda ut och hålla ordning på allt och skicka dem till mig och redaktören. Björn Flising redigerar listan och ser till att den ser bra ut och får plats på de 24 sidor vi har till förfogande. Maria och Björn gör ett stort arbete! Att sen sortera fröerna och packa dem i mindre påsar är ett pilligt och ibland tålamodsprövande jobb.

Än en gång TACK till er alla
Lisbeth Flising

Ett varmt tack till årets frödonatorer. Utan er – ingen lista!

Pris per portion 13 kr om inget annat anges i listan.

Porto tillkommer. Inbetalningskort bifogas i försändelsen. Mängden frö per portion och sort varierar efter tillgången på frö. Vi reserverar oss för slutförsäljning.

A – annuell, ettårig B – bienn, tvåårig P – perenn, flerårig

Abelmóschus mánihot **solokra**

P Tropiska - subtropiska Asien. Odlas ofta som ettårig, ca 2 meter hög växt med stammar täckta av korta borst. Bladen har 3-7 flikar och kan bli upp till 45 cm breda. Blommorna är vita till gula, rödlila i mitten, växer ensamma eller i vippor. Frukten blir ca 8 cm lång och är lite hårig. Vælgödsblad, väldränerad jord, skyddat läge direkt i sol och mycket vatten.

Ácer tatáricum ssp. gínnala **ginnalalönn**

P NÖ Asien, NV USA. Användbar lönn även i mindre trädgårdar. Orange till röd höstfärg. 5-6 m hög. Riklig frösättning, men ingen besvärande självsådd. Zon upp till 5.

Achilléa grandifólia **skuggrölikka**

P 70 - 100 cm hög. Vita blommor i juni - juli. Sol till halvskugga, upp till zon 5.

Acmélla olerácea **parakrasse, tandvärksplanta**

P Sydamerika och tropiska Afrika. Odlas här som ettårig. 20 cm hög. Utbrett växtsätt, gula blommor med brunt öga i juli-september. Trivs i näringsrik, väldränerad jord. Medicinalväxt. Använd inom naturmedicin, i ekologiska hudvårdsprodukter. Att tugga bladen lär motverka tandvärk. Blad och blommor används som krydda med säregen smak. Förodling mars-april, sådjup 0,5 cm.

Aconítum 'Ivorine' **elfenbensstormhatt**

P Meterhög perenn, vita blommor i juli - augusti. Självsådd kan förekomma. Mycket hårdig. Egentligen är den en nordisk stormhatt (*A. septentrionále* med blåa blommor).

Aconítum napéllus ssp vulgáre **kompakt stormhatt**

P Alperna, Pyrenéerna. 60 cm hög, styvt upprättväxande, glatt mörkgrön ört med blå blommor i juli - augusti. Lättodlad och hårdig långt norrut. Sol - halvskugga. Medicinalväxt, mycket giftig, men lockar inte till förtäring.

Actinídia chinénsis **kiwi**

P Nya Zeeland, Kina. Växer som en lian och behöver stöd. Betraktas som frukt men botaniskt är det ett bär. Trivs i sol och näringsrik, lätt sur jord. Så i kruka med genomvattnad jord, precis under jordytan. Duscha försiktigt och vattna underifrån. Groningstid 2 månader. Innehåller ett enzym, actinidin, som verkar nedbrytande på protein, vilket kan nyttjas för att möra kött. Vissa människor kan vara allergiska mot enzymet.

Aethúsa cynápium **vildpersilja, hundpersilja**

A Europa (Sverige), Kaukasus, N Turkiet, NV Afrika. Vanligen ettårig ört med upprätta, kala stjälkar, som kan bli mer än en meter höga. Bladen är mörkgröna, lite glänsande. Blommor med små vita blommor i flockar juli - september. Flockarna saknar allmänt svepe, men de enskilda svepen har tre långa, smala, hängande svepeblad, vilket ger arten ett särpräglat utseende. Hela växten är giftig. Vildpersilja kan förväxlas med flera andra flockblommiga växter, se upp för förväxling med persilja (*Petroselinum crispum*).

Agástache rugósa **koreansk anisisop**

B - P Östasiens milda områden. Bladen är lansettlika till äggrunda och tandade, blomman är blålila och nektarstinn. Blommor juli - oktober. Svagt hårdig, spara frö över vintern. Utmärkt teört. Krydd- och medicinalväxt. Bi- och fjärlsväxt.

Agrimónia eupatória **småborre**

P Större delen av Europa, Turkiet, Iran, Nordafrika. 30 cm - drygt 1 m hög ört med ngt förvedad bas. Nederst bladrosett som minskar i storlek uppåt stammen, varefter blommorna tar vid i ett smalt oförgrenat ax med gula blommor i juli - aug. Trivs bäst i kalkhaltig mineraljord på torr och solig plats. Mosade blad svagt väldoftande. Medicinalväxt. Den har hämmande verkan på vissa virus och bakterier. Nötterna har hullingförsedda hår som lätt hakar fast i kläder och pälsar.

Álcea rósea **flerårig stockros**

A - P, oftast B Turkiet eller Asien. Många namnsorter. Höjd 60 cm - drygt 2 m. Enkla, dubbla eller fyllda blommor i färgerna vitt, rosa, rött, gult mfl. Gul är troligen inkorsning med *A. ficifólia*. Lättodlad i sol - halvskugga och väldränerat. Medicinalväxt.

Álcea rósea **flerårig stockros, gul**

Álcea rósea **stockros, rosa, enkel**

Alchemílla móllis **jättedaggkäpa**

P Karpaterna-Kaukasus. Mycket långlivad där den trivs. 40 cm hög. Handflikiga blad och gulgröna, skira blommor i flocklika knippen. Kan växa i både sol och skugga utom i de mörkaste hörnen. Grunt rotsystem, konkurrerar inte med andra växters rötter.

***Allium* 'Millennium'**
trädgårdskantlök, rosaviolett

P Hybrid mellan *A. nutans* och *A. senescens*. Höjd 30-40 cm. Bladen doftar lök om de bryts. Rosavioletta blombollar i juli-sept. Trivs i sol och väl-dränerad jord. Fjårilsväxt.

Allium carinátum
rosenlök

P C o S Europa. Upp till 50 cm hög. Liknar till växtsättet gräslöken. Bladen är smala, nästan platta med lång bladslida. Den bildar blomställningar med både bulbiller och långskaftade, hängande röda blommor i juli. Både blad och de små lökarna kan användas på samma sätt som gräslök, men den är nog bäst som vacker perenn på torra platser. ”Fröerna” i vår lista är bulbiller från blomställningarna.

Allium fistulósum
Piplök, japansk purjolök

P Kryddväxt och grönsak. 60-90 cm. År 2 gröngula blommor tidigt på sommaren, ofta ersatta med bulbiller. Delas år 3 på våren.

Allium gigantéum
jättelök

P Centralasien. En imponerande prydnadslök som blir 150 cm hög. Även snittblomma.

Allium satívum* var *ophioscoródon
ormlök

A Afghanistan, Tadzjikistan och Uzbekistan. En typ av vitlök, mycket lättodlad, trivs på lerjord. Ca 150 cm hög, hör till den grupp av vitlök som bildar groddknoppar (bulbiller), som ser ut som blomknoppar i toppen av växten. Det är dock löken under jord man använder i matlagning och till utsäde. Vill ha soligt läge. Skörd i augusti, håller sig till efterföljande säsong, om man förvarar den vid ca 7-8 grader.

Allium schoenóprasum
gräslök

P Kryddväxt och grönsak. 30 cm. Runda blomställningar med lila blommor hela sommaren. Som örtmedicin; stimulerar aptiten och främjar matsmältningen.

Allium scorodóprasum
kajp, skogslök

P Troligt ursprung Europa. Kryddväxt och grönsak. 40 - 100 cm, blommor och bulbiller mörkt rödvioletta, juli - augusti.

Allium tuberósum
kinesisk gräslök

B Ö Asien, Indien, Nepal. Köksväxt med mild vitlökssmak. Bildar upprättstående, 40-60 cm höga tuvor. Vita blommor.

Allium victoriális
segerlök

P 30-60 cm hög. Bladen är skaftade, brett lansettlika till ovala, kortare än blomstängeln. De vita till gulvita blommorna är stjärnlika, samlade i en nästan klotrund flock, 3-5 cm i diameter. Används till pesto, även bra som krydda. Smaken är mycket lik ramslök, men plantorna är mycket kraftigare och bladen tjockare.

Althaéa officinális
läkemalva

P Europa, Ö Asien, Palestina, Tunisien, Algeriet. 60-130 cm hög ört. Stjälk upprätt, sammetsluden. Rosa blommor i bladveckan juli - september. Odla i full sol på fuktig, måttligt näringsrik jord. Medicinalväxt. Dekokt på roten mot hosta. Hårdig långt norrut.

***Amaránthus caudátus* 'Red Tails'**
rävsvans

A Tropiska Sydamerika. 70 cm hög, ört med röda dekorativa blomhängen, upp till 40 cm långa. Blommar juli - september. Under förkolonial tid användes kärnorna för sitt protein och som offergåva i religiösa ceremonier. Näringsrik, kraftig jord i soligt läge. Tål ej frost.

Angélica archangélica
kvanne, fjällkvanne

B-P 1-3 m hög. Stjälken är upptill oftast kal. Blad med grovsågade småblad med nedlöpande bas. Första året bara blad vid marken, andra året blommor. Blomflockarna är klotformiga och grönaktiga och blommor mellan juli och augusti. Grönsak och medicinalväxt.

Annóna cherimóla
kirimoja - cherimoya

P Ecuador, Peru. Ett mindre träd, städsegrönt med upp till 15 cm stora, mer eller mindre håriga blad. Gulbruna, doftande, cirka 2 cm vida blommor. Frukttorlek som äpple eller apelsin, välsmakande. Frön är svarta eller bruna, giftiga men lockar inte till förtäring. Mjöl av frön kan blandas med fett till salva mot löss och andra insekter.

Anthéricum ramósum
liten sandlilja

P Europa och Kaukasus. Blommar under sommaren med vita stjärnformade blommor på höga grenade blomställningar. De gräslika bladen bildar tuvor. Jorden bör vara väl-dränerad. Sol till lätt skugga.

Aquilégia vulgáris
akleja

P V C S Europa, N Afrika, Madeira, Kanarieöarna. 30 - 80 cm hög ört, upprätta stjälkar; blommor hängande, 3 - 4 cm långa enkla - fyllda, blå - purpur, röda, rosa eller vita, ibland utan nektarbildande sporrar. Fem upprätta baljkapslar med svarta, glansiga frön. Hybridiseringsbenägna, variabel. Lättodlad, hårdig "torpväxt". Giftiga och kalkgynnande.

Aquilégia vulgáris
akleja, dubbel blå och dubbel rosa

Árctium láppa
stor kardborre

B Europa-Altai, Mindre Asien. 100 - 150 cm. Rosalila blommor i juli - september. Vid fruktmognad lossar korgarna lätt och hakar sig fast på djur, med styva krokspetsade holkfjäll. Sol, väl-dränerad, näringsrik växtplats. Inga fruktholker första året, då de djupgående pålrötterna skördas. Rotfrukt och grönsak.

Artemísia ludoviciana
vitmalört, silvermalört

P Höjd ca 70 cm. Finflikigt, silvergrått bladverk. Upprätt och buskigt bladverk. Blommar med små oansliga blommor i juli-september. Trivs i full sol, gärna väl-dränerad, lätt kalkhaltig jord.

Árum cylindráceum
munkhätta

P C och S Europa. 20-30 cm hög ört med löklik jordstam, pillika blad och en på stängeln terminal blomkolv omgiven av ett gulgrönt hölster. **Giftig.**

Áster rádula
raspaster

P Höjd ca 60 cm. Upprätt tvubildande växtsätt. Små lansettlika blad. Grenade blomställningar med blåviolettera blommor med gul mitt i juli-augusti. Trivs i sol – halvskugga i väl-dränerad, näringsrik och gärna kalkhaltig jord.

Áster sedifólius 'Nanus'
lägre prickaster

P Ö och S Europa, N Asien. 60 - 90 cm hög marktäckare med lila blommor. Soligt läge, upp till zon 8.

Astrántia májor
stjärnflocka

P Europa utom Norden och brittiska öarna. 50-80 cm hög ört, blad djupt handflikiga med 3 - 7 lober. Huvudlika, täta flockar med nästan vita svepeblad och små blommor i juni - augusti; flockarna med framträdande svepeblad ser ut som blommor! Bisexuella blommor, men han-funktionen blir färdig i slutet av blomningssäsongen. Medicinalväxt. Lättodlad och trivs bra i halvskugga. Bra snittblommor.

Astrántia májor
stjärnflocka, rosa

Astrántia májor 'Rubra'
stjärnflocka, vinröd

Átriplex horténsis 'Rubra'
röd trädgårdsmålla

A Kulturursprung, C Asien. 100 - 120 cm. Röda trekantiga blad som kan ätas råa i sallader när de är unga. Små rödaktiga blommor. Lättodlad.

Barbaréa vérna
vårgyllen

B SV Europa, V Medelhavsområdet. Odlas som ettårig ört. Ca 30-60 cm hög. Mörkgröna, glänsande, rundade blad och gula blommor i maj-juni. Har använts sedan urminnes tider som krydda och grönsak. Så på friland april-maj.

Basélla rúbra
malabarspenat

A Värmeälskande lian. Glänsande mörkgröna blad och vinröda stjälkar och nerver. Rosa blommor. Slingrar sig upp till 2-3 meter i växthus eller mot en varm södervägg. Det är de stora köttiga bladen, de unga stjälkarna och toppskotten som används, dock sällan råa. Förgros inomhus. Behöver stöd.

Bérberis dolichobótrys
berberis

P N. Kina. Drygt meterhög buske. Trivs i sol till halvskugga. Stratifiera fröna eller så på hösten.

Bídens aúrea
ampelskära

A Mexiko. Hängande växtsätt. Friska gröna flikiga blad. Blommar rikligt med gula blommor ända fram till frosten. Trivs i näringsrik, mullrik, väl-dränerad jord i sol eller halvskugga. Tål inte torra. Lockar till sig bin.

Bistórta officinális ssp. officinális
stor ormrot

P Europa, V N C Asien. 30 - 100 cm hög ört med basal bladrosett och tjocka, täta ax med rosa eller vita blommor i juni - juli. Jordstam grov och vriden, därav det svenska namnet. Kan stå kvar och bilda kolonier på ödetomter. Roten är rik på garvämnen och har använts mot diarré.

Borágo officinális
gurkört, blå

A V Medelhavsområdet. 20 - 50 cm, tätt hårig. Blå blommor i juni - augusti, gurkliknande lukt och smak. Grönsak, krydd- och biört, samt som prydnadsväxt. Innehåller GLA (gammalinolensyra). Kan ha inslag med vita blommor.

Buddléja davídii 'Black Knight'
syrenbudleja, blålila

P Kallas även fjärilsbuske, då den attraherar fjärilar i mängder. Lövfällande buske 50-500 cm hög. Bladen är smalt äggrunda till smalt elliptiska. Blommorna är rörformade med utbrett bräm, doftande och oftast lila. Ljusgroende.

Buddléja davídii 'Empire'
syrenbudleja, blå

Buddléja davídii 'Ivory'
syrenbudleja, vit

Buddléja davidii 'Pink Purple'
syrenbudleja, rosaröd

Buddléja davidii 'Royal Red'
syrenbudleja, röd

Buddléja davidii
syrenbudleja, vit

Caléndula officinális 'Brita'
ringblomma

▲ Denna ringblomma har Brita odlat i Täby sedan 1945. Lågväxande sort med enkla blommor i gult eller orange. Självårs sig gärna.

Caléndula officinális cv.
ringblomma

▲ Ursprung okänt men naturaliserad i Spanien, Italien. Perenn men odlas som ettårig - tål inte vår vinterkyla. Kultursort med gula blommor med röd baksida. Medicinal-, färg- och köksväxt. Strålblommorna (petalerna) används till te och matfärgning. Frö av gula och orange, samt enkla och dubbla trädgårdsformer. Sås in situ i maj; lättodlad.

Caléndula officinális Resina'
ringblomma

▲ Ger enkla medelstora blommor i gul-orange med orange mitt på knähöga plantor. Resina odlas för sin höga halt av eteriska oljor. För tillverkning av salvor och oljor ansedd som en av de bästa. Doftar gott.

Camelína alýssum
lindådra

▲ Europa (alltmera sällsynt), Asien, Nordafrika. 30 - 60 cm hög. Gulblommig. Höstgrodd, övervintrande småplantor som blommor och fruktifierar vår och sommar följande år.

Campánula latifólia
hässleklocka, blå

▲ P Europa-V Sibirien, Anatolien, Iran. 90 cm. Blommor i juni-juli. Lundväxt för fuktig, näringsrik mulljord i halvsugga - skugga. Frodig och frisk klocka, lämplig att förvildas; i annat fall ska man klippa av överblommade blommor.

Campánula persicifólia
stor blåklocka, blå

▲ P Europa, Kaukasus, V Sibirien. 50 - 100 cm hög ogrenad stjälk med 3 - 4 cm långa öppna blommor i juni - augusti. Sol - halvsugga.

Campánula persicifólia
stor blåklocka, blå och vit

Campánula persicifólia 'Alba'
stor blåklocka, vit

Cápsicum 'Jamaica yellow'
chilipeppar

▲ P Ca 100-120 cm hög. Har en fruktigt rökig smak med fruktiga inslag. Mycket het, 150.000 - 300.000 scovillegrader God att torka och göra pulver av. Såtid jan-april. Plantera i fuktig såjord eller torv-briketter och ställ varmt, ca 25-30°. När plantan fått sitt andra bladpar kan man sänka temperaturen till ca 20°. Mognar i sept-okt.

Cápsicum 'Stromboli'
chilipeppar

▲ Italiensk tidig sort. Frukterna mognar i kompakta klasar högst upp på plantan. Produktiv. Orange eller röd färg. Medium styrka, scovillegrader är inte bekräftade. Påminner om chili 'Etna'.

Cápsicum ánuum 'Golden Cayenne'
chilipeppar

▲ Gyllengul cayennepeppar som är starkare än vanlig cayenne. Frukterna blir 10-13 cm långa. Plantan blir ca 45-60 cm hög och vill ha mycket sol. Blötlägg frön i ljummet vatten något dygn innan sådd och så 5 mm djupt i såjord.

Cápsicum ánuum 'Padron'
chilipeppar

▲ Populär, mild eller medelstark chili som fått sitt namn efter staden. Plantan är storväxt och buskig, behöver oftast stöd. Rikgivande. I Spanien skördas den ofta omogen och grön och serveras grillad eller stekt i olja med lite flingsalt som förrätt eller tapas. Som mogen är frukten kraftigt röd, 5-7 cm lång med trubbig spets.

Cápsicum ánuum 'Pusa Jwala'
chilipeppar

▲ Även kallad Finger Hot, Indian Pepper och Asian Hot, en mycket populär chilesort från Indien där den ofta används i olika heta maträtter. Den paraplyformade plantan ger rikligt med avlånga, lätt rynkiga, tunna och 6-8 cm långa och 0,5-1 cm breda frukter som liknar typen Cayenne. Frukterna mognar från ljusgrönt till rött. Mycket starka, går lätt att torka.

Cápsicum ánuum 'Monkey Face'
chilipeppar

▲ Namnet Monkey Face förstår man bättre om man tittar på en mogen chilifrukt, då anar man ett apansikte i fruktens form. I övrigt har den karaktäristiska frukten ett lite skrynkligt utseende. Mycket god och lättanvänd i all matlagning, exempelvis grillsåser, fiskgrytor, salsa, chutney och pickles. Går bra att torka. Frukternas smak har tydligt inslag av exotiska frukter som citron och mango. Frukterna kan klyvas på längden och gratineras i ugn med tex ost, räkor.

***Cápsicum ánnuum 'd'Espelette'*
chilipeppar**

A Mörkröda frukter, "lagom" starka. Plantan blir 60 - 80 cm hög och kan odlas på friland upp till zon 3 (en bra sommar).

***Cápsicum ánnuum 'Jalapeno'*
chilipeppar**

A Liten till medelstor chilipeppar med het brännande smak. Lätt, varm, lucker och välgödslad jord.

***Cápsicum ánnuum 'Black Jalapeno'*
chilipeppar**

P 35-40 cm hög. Stadig växt. Frukterna är 6-7 cm långa, ganska tjockväggiga med ett saftigt, mildt kött. Inte så stark som vanlig Jalapeno. Helt svarta frukter. Vid full mognad på hösten övergår de till mörkt rött. Zon 2-3.

***Cápsicum ánnuum 'Apple'*
almapaprika**

A (P) Sydamerika. Kallas också 'Hot Apple' och 'Hungarian Apple Pepper'. Ca 45-90 cm hög. De 5-7 cm breda paprikafrukterna blir först gröna och därefter röda vid mognad. Paprikorna har ett tjockt skinn med tjocka fruktväggar och en intensiv smak, bra för rostning, inläggning, ugnsgatinerering och fyllning. Smaken är söt, saftig med en mild märkbar hetta. Lämplig att odla inomhus, producerar rikligt med frukter. Trivs i soligt fönster, uterum, växthus, utomhus i soligt, skyddat läge under sommaren.

***Cápsicum ánnuum 'Czechoslovakian Black'*
chilipeppar**

A 80 cm hög buskig planta med mörkgröna blad, mörka stjälkar, stora lila blommor. Glänsande svarta 4 - 6 cm långa, ca 2 cm breda lätt böjda frukter. Mild och fruktig hetta. Passar skivad i sallader eller sötsur inläggning. Torkade frukter kan malas till ett mycket gott och mörkrött pulver.

***Capsicum annuum 'Black Piquin'*
chilipeppar**

A Buskig, stark, frukter mognar från svart till rött.

***Cápsicum baccátum 'Hot Lemon'*
chilipeppar**

A En lite högre chili 60-70 cm, men går att ha i ett fönster mot söder. Citrongula 7-8 cm koniska frukter. Odlas i växthus eller på varm solig plats ute där också pollinering blir effektiv. Rikgivande vid gott naturligt näringstillskott, täckning med gräs eller vallörts- och nässelvatten under tillväxt och fruktsättning.

***Cápsicum pubéscens 'Rocoto chili'*
Rokotopeppar**

A Anderna. Bladen har en lite luden yta, som skyddar mot kyla. Blå blommor och grågröna blad. Omedelbar hetta. Som torkad får den en fruktig smak, som inte finns i den färska frukten.

***Caragána arboréscens 'Pendula'*
hängkaragan**

P Sibirien, C Asien, NV Mongoliet. 200 - 300 cm högt träd med skira ljusgröna blad. Blommor med gula blommor i maj - juni. Mycket anspråkslöst, härdigt träd för zon I-VI.

***Cece nero*
svart kikärt**

A En av de tidigast odlade baljväxterna. Ca 50-70 cm hög. Skira, lite flikiga blad. Blommor i aug-sept i violett, liknar mini-ärtblommor. Tålig, klarar varmt och torrt klimat och lite kyla. Trivs i näringsfattig, lite torr jord i soligt varmt läge. Sås i slutet av oktober eller i februari och skördas i slutet av juli-augusti, utvecklar starka, djupa rötter. Förkultivering i mars-april, helst i pluggbrätte för att inte störa rotsystemet vid utplantering. Sådjup 3-5 cm. Baljorna innehåller en, eller två kikärter. Ärtorna blir svarta först när de torkat. Det tjocka skalet kräver blötläggning på 18-24 timmar och koktid på två timmar. Stark angenäm nöt- och örtsmak. Innehåller tre gånger mer järn och fibrer än övriga sorter. Kikärt är allelopatisk, (avger ämnen som hindrar andra växters utveckling.)

***Centaurea macrocéphala*
gulklint**

P Kaukasus, NÖ Turkiet. Soligt läge, 120 cm, gula blommor i juni - juli.

***Chaenoméles japónica 'Cido'*
liten rosenkvitten**

P Japan. Tornig, 1 - 1,5 m hög buske med rödororange blommor och äppelliknande ätbara frukter som kan användas till marmelad, aromatisk. Grenar - liggande till upprätta. Zon I-IV. Sådd bör få vinterkyla.

***Chaerophýllum aromáticum*
doftkörvel**

P Doftkörvel är en aromatiskt doftande ört. Kan bli drygt en meter hög med grenig jordstam. Blommor i juli - augusti med små vita blommor i flockar.

***Chelidónium május*
skelört, enkel**

P (oftast) (Europa, Medelhavsområdet - C Asien). Luden ört med färgstark orange mjölksaft, länge använd vid ögonbehandlingar. Släktets enda art som är mycket varierande. Den dubbelblommiga sorten är en mutation. Blommor i maj - juni; små runda, svarta.

***Chelidónium május*
skelört, dubbel**

***Chenopodium ambrosioides* (Disphania ambrosioides)**

citronmålla, epazote

A - P Central- och Sydamerika. Kan bli en meter hög (30-80 cm), ger en stor mängd blad, som har en tydlig doft och smak av citron. Bladen är elliptiska till ovala och smalnar av i båda ändarna. Små oansenliga blommor i småsamlingar. Har använts att driva ut inälvsmask hos människor och djur. Den har även använts vid malaria, astma och depressioner. Kallas också mexikanskt te och har använts vid förlossning. Giftig i större doser. Vissa människor kan vara känsliga för denna ört.

***Chenopodium capitatum* smultronmålla**

A Gammal kulturväxt. Höjd 60 cm. Bladen kan användas som spenat eller i sallader. Efter blomning bildas de jordgubbsliknande frukterna, som är ätbara men har en ganska fadd smak. Trivs i soligt till halvskuggigt läge i kalkrik, mager jord.

***Chenopodium foliosum* bärmålla**

A SV C SÖ Europa, Cypern, Kaukasus, N Iran, C Asien, Himalaya. 20 - 80 cm hög ört. Iögonfallande blodröda samlingar av hyllen kring frön, kallas felaktigt bär, men liknar röda mullbär. Blad och hyllen kan användas som spenat. Direktsådd.

***Chrysanthemum carinatum* 'Brighton Eyes' ringkrage**

A Ca 75-80 cm hög. Blommar i vitt med röda och gula ringar.

***Chrysanthemum coronarium* Shungiku, garland**

A Medelhavsländerna. Ca 50-60 cm hög. Bladen är flikiga, kan börja skördas när plantan är 10-15 cm hög. Blommar med ätliga gul-vit-orangea blommor på höga stjälkar i juli-oktober. Smaken är kryddig, säregen. Trivs i sol. Sås på friland i omgångar i april-augusti. Används i det japanska köket. Används i kokta, stekta eller wokade rätter.

***Cichorium intybus* cikoria**

B-P M Europa - Asien. 50-100 cm hög ört, upprättväxande med kraftig pålrot. Blomkorgar 3-5 cm breda, ljusblå. Bör inte förväxlas med *Cicérbita macrophylla* (parksallad). Medicinal- och köksväxt. Odlas på torr och solig växtplats. Kalkgynnad. Vacker som rabattväxt. Härdig upp till mellersta Sverige. Besvärande självsådd.

***Citrullus colocynthis* kolokvint**

A Mycket bitter. Medicinalväxt, **giftig**. Melonliknande runda gröna frukter. Förkultiveras. Odlas i välgödslad lucker jord i varmt läge. Skyddas mot frost.

***Clematis 'Piilu'* klematis, rosa**

P Blir ca 150-200 cm hög. Tillhör tidig storblommig grupp. Ger två olika slags blommor. På våren har den dubbla eller enkla malvarosa blommor, på sommaren en andra gång med enkla blommor i juni-september. Härdig till zon 4. Kan växa i sol och halvskugga. Inte för nära vägg, där blir det för torrt för rötterna. Jorden bör vara djup, näringsrik, väldränerad, fukthållande. Rosjord fungerar. Blommar på både fjolårs- och årsskotten.

***Clématis 'Rosamunde'* klematis, rosa**

P Höjd 1-2 m. Storblommig sort med purpurrosa blommor i juli-september. Klematis vill ha skuggigt och svalt längst ner på stammarna.

***Clématis 'Rouge Cardinal'* klematis, vinröd**

P Höjd 2-3 m. Storblommig sort med vinröda blommor med sammetslyster i juni-augusti. Härdig i zon 1-4. Trivs i sol till halvskugga, vindskyddat. Djup och näringsrik jord.

***Clématis vitálba 'Paul Farges'* skogsklematis**

P Mellan- och Sydeuropa, S Storbritannien, Balkan, grekiska övärlden, Svarta havets kustområden, Turkiet, Kaukasus, Iran. Starkväxande, bladfällande, förvedad lian som hos oss oftast blir 6 - 8 m lång. Små blommor, grönvita - vita i juli - oktober. Silverfärgade frötussar är dekorativa under höst och vinter. Mycket lättodlad. Planterad vid vägg eller höga buskar kan den vinterbeskåras ned till 1 m, vid stora träd ingen beskärning. Frösådd bör stå utomhus vintertid.

***Codonopsis pilósula* Dang Shen, fattigmansginseng**

P N Kina. Slingrande ört, upp till 1,5 m, småbladig. Blommar 2,5 cm vida, klockformade, gröna, rodnande med matt purpurfärg. Behöver en buske, alternativt ett nät att slingra sig i.

***Coreópsis verticilláta* höstöga, rött**

P Upprätt ört, ca 40-60 cm hög. Röda blommor i augusti-september. Gröna barr-liknande blad och buskigt växtsätt. Trivs i fullt solsken och gärna torrt läge på vintern. Näringsrik jord.

***Coriándrum satívum* koriander**

A Nordafrika, SV Asien, införd och förvildad i S Europa. Ca 60 cm hög. Hela växten är väldoftande. Stjälken är upprätt, bladen flikiga. Blommorna är små och vita eller vitrosa i juni-juli. Krydd- och medicinalväxt. Växten och fröna har konserverande egenskaper.

***Cósmos bipinnátus* 'Rubenza'**

Rosenskära, röd enkel

A SV USA, Mexiko - Brasilien. Ca 80 cm hög. Mörkt rubinröda, senare gammalrosa blommor i juli-okt. Kan direktsås i maj eller förödlas några veckor före utplantering. Frostöm. Trivs i vanlig trädgårdsjord på solig plats.

Cósmos sulphúreus

gullskära

A Mellanamerika. 60-70 cm hög. Korgblommig. Gul till orange, lyser upp hela rabatten. En stadig och lättodlad snittblomma.

Cotoneáster hjelmqvístii

stort lingonoxbär

P V Kina. Lövfällande, bred buske, 50 cm hög utan stöd, små vita blommor och en överflödande riklig mängd rosaröda frukter. Zon I-IV.

Cotoneáster lúcidus

häckoxbär

P Bajkal-området, Mongoliet. Bladfällande buske, 1,5 - 2,5 m hög. Obetydliga blommor och svarta bär. Utmärkt som klippt häck, vid klippning bör personer med ömtålig hud använda handskar; sav kan irritera. Bör inte planteras nära *Juniperus* spp., enar. Bären är svagt giftiga.

Cúcumis metulíferus

kiwano, horngurka

A Tropiska Afrika - Kalahariöknen. Klättrande med klängen eller krypande. Dekorativa, ätliga, orange, 10 cm långa, ovala frukter med mjuka tornar. Kan utplanteras på friland i soligt och skyddat läge. Frostkänslig. Frukterna är dekorativa långt efter bladverket har frusit.

Cucúrbita ficifólia

fikonbladspumpa

A. C Amerika. Den får långa rankor med fikonbladliknande blad på korta skaft. Växten är rikgivande, får likformade gröngulspräckliga frukter på ca 1.2 kg. Fruktköttet är gulvitt, kan med fördel användas till desserter. Blommor något senare och därmed mognar frukterna senare än andra sorter.

***Cucúrbita máxima* 'Buttercup burgess',**

'Black Forest'

vintersquash mix

A Black Forest: Mindre, mörkt grön, lagringsduglig frukt. Köttet djupt orange, helt trådfritt, medeltorrt, kraftig och söt smak, som påminner om sötpotatis.

A Buttercup: Vädertålig med mycket mörkgröna, svagt åsade, trumformade frukter på 1-2 kg. Orange-gult, fiberfritt, slätt kött med söt smak. Tunt, hårt skal, kan lagras till långt fram på varen.

***Cucúrbita máxima* 'Uchiki Kuri'**

orange hokkaido, vintersquash

A Traditionell japansk vintersquash med droppformade, orangeröda, släta frukter på 1-2,5 kg. Köttet kraftigt orange, fiberfritt med söt, nötkliknande smak. Kan lagras länge.

Cýanus montána

bergklint

P C S Europa. 80 cm hög ört med stora "klint"-blommor med lila mitt, sommarblommande, doftande. Hårdig i hela landet. Kan odlas på problemplatser. Bör planteras på rätt ställe och inte flyttas, då det kan vara svårt att få bort den där den en gång rotat sig. Sprider sig med underjordiska revor. Fjärilsväxt. Bildar tuvor.

Cyclanthéra brachystáchya

springgurka

A Syd- och Centralamerika. Klättrande ört.

Cyclanthéra pedáta

korila

A Klättrande gurkört. Kulturursprung, troligen C S Amerika. Grönsak. Ätlig frukt, som mogen explosiv. Sambyggare, honblommor betydligt större än hanblommor. Förkultiveras, värmekrävande.

Cynoglóssum officinále

Hundtunga, munklöss

B Europa, N Asien. Ca 50 cm hög med lansettlika, ofta vågiga, mjukluddiga blad. Blommor i juni-augusti med först blåviolettera, senare brunröda blommor. Frukterna täcks av krokborst som fäster vid pälsar och kläder. Obehaglig lukt. Medicinalväxt, innehåller ämnen som skadar njurarna. **Giftig.** Har använts för att fördriva möss och råttor.

Dáhlia x pinnáta

sommardahlia, mix

A Utvecklas från frö till blomma samma säsong. Höjd ca 30 cm, blommor i varierande färger i juli-sept. Förkultiveras inomhus i såjord och placeras ljus och sval efter groning. Groningstid 5-15 dagar. Trivs i full sol eller halvskugga i kraftig, näringsrik jord, som inte torkar ut fort. Bildar knölar som kan vinterförvaras frostfritt.

Datúra ssp.

spikklubba från Szechuan

Donatorn: Fröna av spikklubban från Szechuan stammar från en planta jag hittade i Yangtze-flodens stora ravin på gränsen till Tibet. Jag har ingen aning om arten, den är storväxt och liknar den europeiska spikklubban (*Datura stramonium*) men med större upprättstående, nästan rent vita blommor som öppnar sig på kvällen och vissnar på förmiddagen. **Giftig.**

Datura stramonium
spikklubba

A SÖ USA - Sydamerika. 50 - 150 cm. Blommor vita, 5-10 cm långa. Gammal medicinalväxt. **Giftig!** Förkultiveras inomhus och utplanteras.

Delphinium cultorum
riddarsporre, ljusblå

P Hybrid mellan *Delphinium elatum* och *D. grandiflorum*. Rabattväxt, snittblomma. Solig - halvskuggig växtplats och lucker, djup jord. **Giftig**, men lockar inte till förtäring, varför förgiftningsrisken är liten.

Diánthus barbátus
borstnejlika

B - P C Ö S Europa. Stor variationsrikedom i kultur, både i höjd och blomfärg. Lättodlad prydnadsväxt, hårdig i nästan hela landet. Sås in situ.

Digitális purpúrea
fingerborgsört, fingerborgsblomma

B - P V SV C Europa, NV Afrika. 40 - 150 cm hög ört med 40 - 55 mm långa fingerborgsliknande rödaktiga - violetta blommor. Gammal hjärtmedicinväxt. Vådligt **giftig** vid feldosering och bör inte odlas där det finns lekande barn under 4 års ålder. Hela växten är giftig, även fröna. Hårdig och lättodlad.

Digitális purpúrea
fingerborgsört, fingerborgsblomma, vit

Dípsacus fullónum
kardvädd

B Europa (ej Norden), Kaukasus, Iran, Turkiet - Palestina, NV Afrika. Stam upp till 2 m hög, taggig, upptill grenig. Rosettblad 20-40 cm, elliptiskt avlånga - lansettlika, vid blomningen vissnande; stjälkblad smalt lansettlika, hela, vid basen hopväxta till en skål som samlar vatten och hindrar krypande insekter att nå blommorna. Äggrund blomställning, 3-8 cm hög, med lila blommor i juli - augusti, börjar blomma mittpå. Blomhuvud omgivet av raka, styva, och torniga stödblad. Uppskattade som eterner av florister. Lättodlad i sol - halvskugga, hårdig långt norrut.

Dípsacus strigósus
sträv kardvädd

B SÖ Europa, Främre Asien. Upp till 2 m hög ört, upprättväxande, ganska mjukt taggig, upptill något grenig. Blad 5 - 15 cm långa, de nedre lång-, de övre kortskaftade. Klotrund blomställning, 2 - 4 cm, som ung lutande, som äldre upprätt; holkfjäll rakt tornuddiga; gulvita blommor i juli - september. Lättodlad i sol - halvskugga.

Echinácea purpúrea 'Jade'
Solhatt, vit

P SÖ Canada, Ö USA. Ca 60 cm hög. Buskigt växtsätt. Blommor sensommar - höst med vita kronblad med grön ton, mittkonen är grönbrun. Uppskattas av fjärilar och andra insekter. Vill ha sol och väl-dränerad, mullrik och varm jord. Medicinalväxt.

Echinops bannáticus
blå bolltistel

P SÖ Europa, Krim. Eternell. Även prydnad ute och snittblomma. Meterhög.

Echinops sphaerocéphalus
vit bolltistel

P C Ö S Europa - Ö Sibirien, C Asien, Kaukasus, Turkiet. 70 - 200 cm hög, upprättväxande. Bladens undersidor vitt filthåriga. Blomhuvuden (klot) 3-6 cm breda, med grå-glänsande vita blommor. Prydnadsväxt, till snitt och eternel. Lättodlad och hårdig långt norrut.

Elshóltzia ciliáta
kammynta

A C-Asien, Kina, Korea, Japan, Taiwan. Halvmeterhög ört, ofta naturaliserad på norra halvklottet. Blad ovalt elliptiska, 5-10 cm. Braktéer ofta skiftande i purpur, blommor blekrosa till lilafärgade. Hårdig till Mellansverige.

Eránthis hyemális
vintergäck

P Italien, Balkan, Turkiet, N Iran, Afghanistan. Blommor med gula blommor i mars - april och blir 8 - 16 cm hög. Föredrar fuktig jord under lövträd.

Erýngium gigantéum
silvermartorn

B Kaukasus, Iran. Robust ört, upp till 1,5 m hög. Blommor blå till ljusgröna, juli - augusti. Intressant rabattväxt, till snitt och eterner. Solälskare.

Erýngium plánum
rysk martorn

P C Ö SÖ Europa - C Asien, V Himalaya. 50 - 70 cm hög. Blåaktigt bladverk, övre blad inskurna, lobber med stickiga spetsar. Rikblommig, djupt blå blommor om sommaren. Lämplig för snitt. Medicinalväxt. Kräver sol, god dränering och måttligt med näring. Hårdig långt norrut.

Erýsimum cheíri
gyllenlack eller lackviol, gulblommande

B - P Östra Medelhavsområdet. Ca 50 cm hög. Stjälken är upprätt, ofta något förvedad nertill. Bladen är lansettlika, spetsiga och har oftast hel kant. Blommor i maj-juni med gula, doftande blommor. Växer vid bäckar, på ångar och i fuktig lövskog. Blommor först andra året. Sådd i bänk ute i april. Plantera ut sensommar/höst för blomning nästa år.

***Eschschólzia califórnic*
sömntuta**

A Vallmolika blommor över skirt bladverk i juni - oktober. Öppnar sin blomma framåt förmiddagen. Ca 30 cm hög. Trivs i sol.

***Euónymus alátus*
vingbened**

P NÖ Asien - C Kina, Japan. 150 - 200 cm, fyrkantiga kvistar och stammar. Ljusgröna små blommor och 1-4-lobig bärkapsel, innehåller ett frö i orange hölje. Hela växten är giftig, ett bra skydd mot älg- och rådjursangrepp.

***Euónymus europaéus*
bened**

P Europa - V Sibirien, Mindre Asien - C Asien. 2-6 m hög buske eller någon gång träd med fyrkantiga grenar och stammar. Ljusgröna små blommor och 4-lobig bärkapsel, om hösten röd, innehåller 1 - 4 frön med orange ariel. Färgväxt. Avkok på bark ger sjögrön färg och frukter gulbrun - svavelgul. Bladverket får starkt röd höstfärg på soliga växtplatser. Hela växten är giftig. Veden är ljusgul, saknar kärna, är finporig och hård.

***Eupatórium cannabínium*
hampflockel**

P Europa, V Asien, Nordafrika. 100-150 cm hög, upprättväxande ört med brunröd stjälk och 3-5-filkade blad. Stora ljusröda blomkorgar i juli-augusti. Sol-skugga. Fuktig eller våt mark. Medicinalväxt. Något giftig. Zon 6. Såtid febr-sept, groningstid 1-3 månader.

***Eutrochium maculátum 'Album'*
fläckflockel, vit**

P NÖ - SC USA. 100 - 150 cm hög, frodigt växande ört. Stora blad och små blommor i stor mängd i mer eller mindre flata blomställningar. Pampig, lämplig solitär på inte alltför torr växtplats. Lättodlad, hårdig.

***Eutrochium purpúreum*
rosenflockel**

P S Ö Kanada, N C - Ö USA. 2 m hög, ståtlig växt med röda blommor i augusti - september. Sol - halvskugga, näringsrik mark och gärna något fuktig. Medicinalväxt.

***Eutrochium purpúreum*
rosenflockel, vit**

***Exochórda x macrántha*
pärlbuske**

P Kina och centrala Asien. Blir 1-4 meter hög och 1-3 meter bred. Hängande grenar och stora klasar av vita blommor under försommaren. Blomknopparna sitter som på ett pärlband, därav namnet. Näringsrik jord, fuktig, väl-dränerad och sur eller neutral. Full sol, ev lätt skugga.

***Foenículum vulgáre*
kryddfänkål**

B - P, odlas ibland som ettårig. Ca 100-190 cm hög. Upprätt växtsätt med mörkgröna, finflikiga blad som liknar dillens. Bladen är aromatiska och doftar anis. Blommorna är små och gulgröna, sitter i stora disklika flockar. Krydd- och medicinalväxt. Zon 2. Som ettårig i hela landet. Trivs i sol och kalkrik, lätt jord.

***Gálium odorátum*
myskmadra**

P Europa (ej nordligaste), Asien, Sibirien. 10 - 30 cm hög beståndsbildande ört med små vita blommor i maj - juni. Kumarindoftande när den torkas, men om torkade skott blir fuktiga och möglar bildas dikumarin, ett gift som motverkar blodets koagulering. Kvinnor lär ha lagt torr myskmadra mellan mäns under- och sängkläder, vilket ansågs stärkande. Bra ersättning för gräsmatta mellan stora perenner och buskar. Växer bra i skugga.

***Geránium endréssii*
spansknäva**

P V Pyrenéerna. Örtartad växt med långa, krypande rhizomer. Skotten kan bli 50 - 80 cm långa, oftast nedliggande. Rosa blommor i maj - juni, ofta i riklig mängd. Hårdig. Lämplig som ensam marktäckare under buskar och träd.

***Géum urbánum*
nejlikrot**

P Europa, Kaukasus - C Asien, Turkiet, Syrien, N Irak, N Iran, V Himalaya, NV Afrika. 30 - 70 cm hög ört med gula blommor i juni - augusti. Trivs i vanlig trädgårdsjord på halvskuggiga platser. Unga stjälkar och blad kan användas som krydda och soppsgrönsak. Som medicinalväxt har den använts som feberned-sättande medel samt mot insektsbett.

***Heliánthus maximiliánii*
höstsolros**

P Kanada, N och C USA. Äkta perenn solros. 150-200 cm hög. Varmgula blommor med mörkbrun mitt, grenad, brett lancettlika blad. Trivs i soligt läge och blommor i juni - september. Sprider sig lätt.

***Hemerocállis citrína*
daglilja, blekgul**

P Östasien. Stabilt växtsätt. Lättskött och långlivad perenn. Blir ca 80 cm hög. Bladen är lansettlika. Blomställningen är förgrenad med 3-5 skruvade knippen, varje knippe bär 2-5 blommor. Blommar i juli-augusti. Trivs i sol - halvskugga. Hårdig i hela landet.

***Hemerocállis ssp*
Daglilja, lila**

Hesperis matronalis* ssp. *matronalis
hesperis, trädgårdsnattviol

P C S Europa - Sibirien. 30-90 cm hög
upprättväxande ört, ofta med solitära skott. Blommor
i juni - augusti, blåviolettera, väldoftande under kväll
och natt. Utvecklas bäst på näringsrik mark i
halvskugga. Härdiga långt norrut och är lättodlade,
tidigare odlad medicinalväxt. **Giftig**.

Hylocéurus undátus
pitahaya, skogskaktus

P Ursprung okänt, möjligen S Mexiko. Epifytisk eller
klättrande kaktus. Stora vita blommor sommartid. I
det närmaste klotrunda, ätliga frukter, som kan nå
upp till 15 cm i diameter; röda. Under lämpliga
miljöbetingelser lättodlad fruktbuske som snabbt kan
kräva stort utrymme. Se upp för rött spinn och ullöss.

Hyoscýamus níger
bolmört

A-B Europa, Asien, Nordafrika. 50-100 cm hög med
upprätt, enkel eller grenig stjälk med flikiga eller
grovtandade blad. Blommor med ljusbrungula
blommor med violetta ådror i juni-september. Hela
växten är mycket **giftig**. Tidigare medicinalväxt.
Fröna är grobara under mycket lång tid. Gror
långsamt och oregelbundet. Så tidigt, groningenstid 1-
15 månader. Trivs i sol och sandjord. Zon 6.

Hypéricum perforátum
johannesört

P Tempererade Euroasien. 20-70 cm hög ört, styvt
upprättväxande, något förvedad nertill, upptill
grenad, med blankt gråviolettera, 2-kantiga stammar.
Blad oskaftade, avlångt äggrunda, 1-2,5 cm långa,
med många genomskinliga glandelprickar. Gula
blommor i mångblommig blomställning, sammansatt
av kvastar i spetsen av grenarna, juli - september.
Medicinalväxt. Ger rotskott och underjordiska
utlöpare, bör få en egen rabatt med sandjord i soligt
läge. Härdig långt norrut. Att gnugga blommor och
blomskaft ger en rödaktig färg.

Hyssópus officinális* ssp. *officinális
isop

P Europa (ej Brittiska Öarna och Norden), Kaukasus,
Iran, V Sibirien, Turkiet, Marocko, Algeriet. Halv-
buske, 30-60 cm hög, nedliggande till upprätta skott,
korthåriga - nästan kala. Små lineära blad med tydlig
mittnerv. Blommor blåviolettera, juli - september.
Starkt aromatisk doft och bitter smak. Medicinalväxt,
kryddväxt, biväxt, kosmetika och dekorationsväxt.
Sol- och kalkälskande, och helst sandjord. Zon 1-3.

Hyssópus officinális* ssp. *officinális
isop, rosa

Ínula helénium
ålandsrot, alant

P V C Asien, SÖ Europa. 1 - 2 m. Kraftigt växande
och ståtlig. Gula korgblommor med smala kronblad.
Används inom parfymindustrin. Medicinalväxt.
Roten innehåller inulin, som anses verksamt vid
luftrörskatarr, hosta, diabetes och aptitlöshet.

Ínula magnífica
jättekrissla

P Ö Kaukasus. 1,5 - 2 m hög, kraftig ört eller
halvbuske med upp till 25 cm långa, hela blad och 7
cm breda gula blomkorgar. En imponerande solitär-
växt. Bör odlas på näringsrik, något fuktig jord i sol
eller halvskugga.

Ipomoéa purpúrea
purpurvinda

A Tropiska Amerika. Klätterväxt med purpurfärgade,
stora blommor med vit mitt hela sommaren. Blir ca 2
meter hög. Trivs i sol till halvskugga. Varje blomma
är öppen bara en dag.

Íris pseudácorus
svärdsilja

P Europa, V Sibirien, Kaukasus, N Afrika och
Främre Asien. 60 - 120 cm, gula blommor i juni -
juli. Vattenpartiväxt utomhus.

Íris sibíríca
strandiris

P Frankrike, S C Europa - Ö Sibirien, Turkiet. 40-
120 cm hög ört med krypande rhizom, svärdliknande
gröna - blågröna blad. Blommor inre kalkblad
upprätta, brett lansettlika, blåviolettera, stödblåd bruna,
hinnartade; blomma 5-7 cm i juni - juli. Lättodlad,
tålig. Trivs i våt eller fuktig jord, men tål även ganska
torr växtplats.

Ísatis tinctória
vejde, gul

P - B Europa (Sverige), V Asien, N Afrika. Blågrön
ört. Stjälken är upprätt, upp till en meter hög och har
avlånga hela blad. Blommor i juni-juli med grenig
blomställning och gula, ganska stora blommor.
Färgväxt, ger blå färg.

***Kalímeris incísa* 'Alba'**
fjäderaster

P Höjd ca 60 cm. Upprätt, stabilt växtsätt. Glansigt
bladverk. Små vita blommor i juli-september. Trivs i
sol-halvskugga i väl-dränerad, näringsrik jord.

Kitaibéla vitifólia
balkanmalva

P N Balkan. Släktets enda art är en gråhårig ståtlig
ört, upp till 2,5 m hög. Bladen blir närmare 18 cm
långa, rombiska, 5-7-lobiga. Stora vita eller rosa,
malvaliknande blommor i juli - augusti. Problemfri
odling i vanlig god trädgårdsjord i sol eller
halvskugga. Utmärkt som solitär.

Láblab purpúreus
hjälmböna

A Klängväxt med långa rankor. Ca 3 meter hög. Röda och vita, doftande blomspiror i juli-sept. Behöver stöd. Mörkt purpurfärgade bönskidor. Blötlägg fröna ett dygn före sådd. Förkultiveras inomhus i såjord i febr-mars. Täck med plast med lufthål i 20-25°. Groning 10-30 dagar. Trivs i sol och näringsrik, väl-dränerad jord. Skyddat läge. Zon 8.

Labúrnum alpínum
alpgullregn

P S C Europa, V Balkan. 5-7m hög lövfällande buske eller träd. En av våra vackraste prydnadsbuskar, med långa, hängande blomsamlingar och gula blommor. Hela växten är mycket **giftig**, vilket skyddar den mot älgar, hjortar, rådjur med flera. Lockar inte människor till förtäring - inget dödsfall har noterats. Lär barn att undvika sådana växter - att utrota dem är inte möjligt eller klokt. Växtekännedom är bästa skyddet.

Láthyus latifólius
rosenvial, rosa

P V C Ö Europa, NV Afrika. 1-3 m hög klättrväxt; klättrar med (oftast) tredelade klängen. Långskaftade klasar med 3-15 blommor, 2-3 cm långa, ljusrosa - rosenröda med grönaktig köl i juli - augusti. Trivs bäst på solig plats i väl-dränerad, sandblandad jord.

Láthyus odorátus 'Franciscus Cupani'
siciliansk vildluktärt

A (Sicilien, S Italien, Kreta). Upp till ett par meter högt klättrande (med klängen) ört. Översållas av halvstora blommor i violett och purpur. Doftar gott.

Láthyus odorátus
luktärt, blå hybrid från Läckö

A Sydöstra Europa. Luden, klättrande ört, som kan bli ca 2 meter hög. Bladen har bara ett bladpar och ett grenigt klänge. I september väldoftande blommor i långskaftade klasar. Denna luktärt är framtagen av Simon Irvine på Läckö och blommorna är ljusblå. Den har, som alla ärtväxter, känsliga rötter och behöver extra djupa odlingskärl. Trivs i sol och skydd mot kalla vindar i väl-dränerad jord.

Láthyus sylvéstris
backvial

P Europa, SV Asien. 50-200 cm, krypande eller klättrande, beståndsbildande. Rosa-röda blommor i juli - augusti. Sol - halvskugga på torr, sandig mark.

Láthyus vérnus
vårärt

P Europa -Turkiet. Upprätt, ogrenad stjälk som kan bli 40 cm hög. Parbladig med två till fyra par småblad, saknar klänge. Blommor i maj-juni med rödvioletta blommor i klasar. Rugga försiktigt med sandpapper och blötlägg 1 dygn före sådd. Täck med grus eller perlit. Grotid 10-40 dagar. Kan sås sept-nov i kruka ute. Trivs i sol-halvskugga. Zon 8.

Lavándula angustifólia
lavendel

P Medelhavsområdet. Ca 50 cm hög aromatiskt doftande grågrön halvbuske. Bladen är filthåriga, lansettlika med inrullad bladkant. Blommor i juli-augusti med blåviolettera blommor, som sitter i kransar i axlika, toppställda, långskaftade blomsamlingar. Trivs i väl-dränerad, sandblandad och kalkhaltig jord i full sol. Lockar fjärilar och bin.

Lavándula angustifólia
lavendel, ljust vit-ljust rosa

Leonúrus cardíaca
hjärtstilla

P Europa (Sverige) - Ö Sibirien, N Afrika. 50 cm. Handnerviga blad och rosa blommor i krans i axlik ställning i toppen. Gammal medicinalväxt som hjärtstärkande medel vid nervösa hjärtbesvär, vid ångest och nervös andnöd. Hjälper till med spridning! Växten är sällsynt som vildväxande.

Levísticum officínale
libbsticka

P SV Asien. 1-3 m. Mörkgrönt, finflikigt bladverk och små, gulgröna blommor samlade i flockar. Som örtkrydda i bl.a. buljong; "Maggi-Kraut". Som liköringrediens och "magnaps". Inom medicinen vid blås- och njurbesvär, njurstenar. Urindrivande.

Ligústrum x vicáryi
engelsk liguster, gyllenliguster

P Buske 2-4 m hög. Ovalt upprätt. Bladen är läderartade, blankt guldgula, senare gulgröna, ca 6 cm långa, lansettformade. Frukten är små blåsvarta bär. Trivs i sol eller lätt skugga för gulare bladfärg. Zon 1-2

Lílium mártagon
krollilja

P Kontinentala Europa - Ö Sibirien, N Mongoliet. 50-150 cm hög ört, blad mörkgröna, omvänt lansettlika, spetsiga, nertill i kransar, upptill strödda. 5-10 blommor eller flera, kalkblad 3-3,5 cm, lansettlika, i toppen tillbakarullade, rödlila, eller någon gång vita; juni - juli. Ätbar lök. Den lilja som har det största utbredningsområdet.

Líppia dúlcis
sötverbena

P Odlas bäst som krukväxt, ute på sommaren, tål ej frost. Blommor med små, vita blommor i tätta huvuden. Bladen är gröna, men står den ute under sommaren blir bladen vackert rödbruna. Bladen innehåller ämnen som är några hundra gånger sötare än socker. Tydlig smak av eukalyptus. God i örtblandningar till te, i marmelader och sylt, men har ingen konserverande effekt.

***Lithospermum officinale*
stenfrö**

P Europa, Medelhavsområdet, Bajkal, Iran, N Kina, Japan. 30 - 80 cm. Sällsynt vildväxande på väl-dränerad kalkrik mark. Små, vitglänsande, stenhårda frukter. Medicinalväxt.

***Lonícera caerulea ssp. caerulea*
blåtry**

P N C Ö Europa, sällsynt spridd förvildad eller naturaliserad i Skandinavien. Lövfällande buske, oftast rödbrun bark, 1-2 m eller mer. Obetydliga vita blommor och blåbärsblå ovala bär, något giftiga. Härdig till trädgränsen. Kan användas till klippt häck.

***Lupínus mexicanus*
ull-lupin**

A Mexiko. Art med tvåfärgade blomspiror, blå-vita och rosa-vita i juli-augusti. Blir ca 70 cm hög. Trivs i sol-halvskugga.

***Lupínus x regalís 'Chandler'*
regnbågslupin, gul**

P Ca 80 cm hög. Stadig stjälk med djupt flikiga, parasolliknande blad och guldgula blommor i blomspiror i juni-augusti. Den enskilda blomman är ofta tvåfärgad med den yttre delen i en mer distinkt färg än den inre. Blötlägg fröerna 1 dygn före sådd i mars - maj eller aug-nov. Så inomhus och håll sådden ljus och varmt. Groningstid 1-3 månader. Trivs i sol - halvskugga och väl-dränerad, mager och djup jord. Lockar humlor och fjärilar. Zon 5. Kallas även Russel-hybrid och är en förädlad variant av den vilda arten. Förvildade lupiner är invasiva.

***Lupínus x regalís*
regnbågslupin, rosa med vita segel**

***Lupínus x regalís 'Mini Gallery Red*
regnbågslupin, vinröd**

P 40 cm.

***Lupínus x regalís 'Gallery White'*
regnbågslupin vit**

***Lýchnis chalcédónica*
studentnejlika, brinnande kärlek**

P C S Ryssland. 50-110 cm hög ört med många tegelröda blommor i flocklikt knippe i juni - augusti. Gammal i kultur. Vacker rabattväxt. Härdig och anspråkslös.

***Lýchnis coronária*
purpurklätt, röd**

B, men även **P** 60 cm. Dekorativa, silverludna blad. Soligt läge.

***Málva álcea*
rosenmalva**

P V C S Europa. 30-90 cm hög, upprättväxande, tilltryckt stjärnhåriga, grågröna, 3-7-lobiga blad. Rosenröda doftlösa blommor i juli - augusti. Medicinalväxt. Lättodlad och härdig på god trädgårdsjord i sol - halvskugga.

***Málva moscháta*
myskmalva**

P V C S Asien, NV Afrika. 50-80 cm hög ört med rosa blommor, sorten 'Alba' med vita blommor förekommer ofta tillsammans med arten både odlad och förvildad. Ytterst lättodlad prydnadsväxt på torra, soliga platser. Mycket härdig. Både blad och blommor är ätliga.

***Málva moscháta 'Alba'*
myskmalva, vit**

***Málva sylvéstris*
rödmalva, röd kattost**

B - P Europa (Sverige). 1 m. Blommor purpurröda, juni - september. Soligt, väl-dränerat läge, salttålig. Prydnad, medicinalväxt. Blad och blommor anses bra mot orm- och insektsbett, även mot hosta och astma. Under medeltiden använd som motgift mot afrodisiaka och älskogsdrycker pga sin lugnande verkan. På engelska heter den mallow och blev använd i recept på mashmallows.

***Málva sylvéstris ssp mauritiána*
mauritansk rødmalva**

B - P SV Europa, NV Afrika. Meterhög upprättväxande ört. Purpurröda blommor i juni - september. Bra rabattväxt. Väl-dränerad kväverik mark i full sol.

***Málva verticilláta 'Crispa'*
Krusmalva, kålmalva, kruspoppel**

A Kantkrusade, skålförmade blad, som är gröna med cerise prick vid skaftfästet och små röd-vita blommor i krans runt stammen. Spåda blad tillagas som spenat eller användas i sallad

***Mandrágora officinarum*
alruna**

P N Italien, NV Balkan. Perenn med 20 cm lansettliknande, mörkgröna blad i stamlös rosett. Uppåtriktade grönaktiga vita blommor med purpuranstrykning tidigt på våren. Tomatliknande gul frukt, oätlig för människor, men läckerhet för sniglar. Kraftig pålrot som anses likna en människa. Undvik flyttning. Kräver näringsrik, väl-dränerad växtplats och skyddat läge i skugga eller halvskugga. Härdig bara på gynnsamma platser i södra Sverige, men kan odlas i rymlig kruka och övervintras frostfritt. **Giftig** medicinalväxt och tillskrivs stundom sexuellt stimulans, myter att ha magiska krafter.

Mecónopsis cámbrica

engelsk vallmo

P V Europa. Oftast blandning av hybrida sorter, ibland dubbla, gula eller orange. Lättodlad. Upp till 60 cm hög.

Mecónopsis cámbrica 'Aurantiaca'

engelsk vallmo

Melissa officinalis

citronmeliss

P Europa - Asien. Citrondoftande ört. Uppstigande och upprätta skott, grenig och hårig stjälk. Ganska obetydliga, fäblommiga knippen, blåvita, ljuslila eller blekt gulvita i juli - september. Hårdig långt norrut. Trivs i vanlig trädgårdsjord i sol eller halvskugga. Utmärkt bifoderväxt och bladen ger gott te. Medicinalväxt.

Méum athamánticum

björnrot

P V C Europa (Norge) - Bulgarien, S Italien. 20-50 cm, dekorativa finfördelade blad med hårfina småblad. Gulvita blommor i juni - juli. Stark aromatisk, söt kryddoft. Sol - halvskugga. Frö kan ha svårt att gro, bör utsättas för ett par frostperioder, så in situ.

Mórus nígra

mullbär, svart

P Ursprung okänt, troligen SV C Asien. Lövfällande buske eller träd, 3-5 m hög. Ovala - hjärtformade blad. Grönaktiga blommor om våren. Purpuraktiga, svarta ätliga, saftiga och söta bär, liknar björnbär. Medicinalväxt. Kan odlas på friland endast i våra mildaste områden.

Muscári botryóides

pärlhyacint

P C Ö S Europa. Lökväxt som kan bli beståndsbildande med korta utlöpare eller sällan självsådd. 2-3 upprätta blad. Doftlösa, klotrunda, klarblå blommor med vita, tillbakaböjda flikar, i tät klase i maj. Örtens blir 10-25 cm hög. Lättodlad vårväxt, hårdig långt norrut. Kan stå kvar hur länge som helst i sol utan konkurrens av andra växter.

Mýrrhis odoráta

spansk körvel

P C S Europa, naturaliserad eller kvarstående på många ställen i S Sverige. 60-150 cm hög ört med vita blommor och stora svartbruna frön. Aromatiskt anisdofande. Som medicinalväxt har den använts vid förkylning. Anses ha blodtryckssänkande verkan. Omogna frön goda att äta. Gynnas av lucker näringsrik jordmån och är för övrigt lättodlad. Sprider sig.

Népetá catária

kattmynta

P Ö C S Europa, Ö Medelhavsområdet, Mindre Asien - Himalaya. 30-120 cm, blommor vita med små röda prickar; tätt gråfilthårig. Doftar aromatiskt, vilket katter uppskattar. Sol, torr, näringsrik mark.

Nicándra physalódes

ballongblomma

A 30-100 cm hög ört. Peru, naturaliserad i C och SÖ Europa, sällan i Sverige, men odlas ofta för sina vackra blåa blommor i juli - sept. Växten är **giftig** och uppges vara användbar som insektsmedel. Ett exemplar i växthuset lär hålla vita flygare borta och en kvast i rummet ska hålla flugorna på avstånd.

Nicotiána glutinósa

knekttobak

A - B V Peru - S Ecuador. Meterhög ört med rosaröda blommor med gul insida.

Nicotiána langsdórfii

Brasiliansk klocktobak

A Brasilien, Argentina, Paraguay. 60-140 cm hög. Blommor juni-oktober med röda eller gula blommor. Zon 8. Trivs i sol-halvskugga. **Giftig**.

Nicotiána tabácum

alida-tobak

A Mor Alida Olsson var tobaksodlare och tillverkare i Yngsjö och var den sista, eller bland de sista odlarna. Hon hade korsat fram en egen sort, alida-tobak och den sparade hon några plantor av när odlingen lades ner år 1964. Virginiatobaken (*Nicotiána tabácum*) har rosa blommor och spetsiga kronflikar och den kan bli två meter hög.

Nicotiána x sándarae 'Lime Green'

blomstertobak, limegrön

P Odlas som ettårig. Blomstertobak är **giftig** och skall inte förtäras. Den angrips lätt av vita flygare och bladlöss om den inte får tillräckligt med vatten. Så frön i feb-mars, håll jorden fuktig medan fröna gror. Plantera ut när risken för frost är över.

Nicotiána x sándarae

blomstertobak, röd

Ca 50 cm hög. Röda, trumpetformade blommor i juli till september. Trivs på lätta, näringsrika jordar.

Nicotiána x sándarae

blomstertobak, vit

Nicotiána x sándarae

blomstertobak, mörkt röd med dragning åt rödlila

Oenothéra biénnis

nattljus

B Ö Nordamerika. Styv upprättväxande, hårig ört, 50 cm hög. Gula blommor som öppnar sig kvällstid, juni - september. Älskar sol och väl-dränerad mark, för övrigt mycket anpassningsbar och har naturaliserats i många länder. Medicinalväxt.

Oenothéra glazioviana
jättenattljus

B Ursprung okänt. Förevildad i västra och centrala Europa. 50-120 cm hög, förgrenad andra året. Stora gula blommor i juli - september, en upplysning med mörkgröna barrväxter eller murgröna som bakgrund. Den överblommade kvasten bör få stå kvar över vintern så att småfåglar kan kalasa på fröna. Det är lockande särskilt för finkar. Ej nogräknad på jordmån, men kräver mycket ljus.

Origanum vulgäre ssp. hirtum
grekisk oregano

P Grekland, Egeiska öarna, Turkiet, Cypern. Denna underart är mera kompakt och hårig än *O. vulgäre* (kungsmymta), vita blommor. Solig varm växtplats i mager väl-dränerad jord och vintertäckning eller frostfri vinterförvaring på ljus plats.

Ornithógalum longibracteátum
läkelök, jättestjärnlök

P Löken är ovanjordisk och kan bli stor som ett barnhuvud. Ynglar av sig med smålökar. Kan blomma flera gånger om året och får blomstänglar som kan bli långt över en meter. Små vita stjärnblommor. Kan användas till utvärtes sår, värkande knän, vid getingstick. Ta ett blad eller skär en skiva av lökens yttersta lager, skrapa på insidan så att den slemmiga växtsaften kommer fram. Lägg det med insidan mot såret och linda om. Löken läker sedan sig själv och fortsätter att växa och utvecklas. Trivs i sol, inte vinterhärdig.

Papáver orientále
vallmo

P Sorter av *brakteatum*, *orientale* och *pseudo-orientale* och deras hybrider. Stort antal sorter odlas. Alla i gruppen är kraftiga örter med djupgående rotsystem, mycket vackra och invasiva. I allmänhet god härdighet långt norrut.

Papáver pseudo-orientále
jättevallmo, orangeröd

P Kaukasus, Ö Turkiet, NV Iran. Störväxt. Ca 1 meter hög. Djupt parflikiga, hårigt grågröna, långa blad tidigt på våren. Växten har djup pålrot, varför det kan vara svårt att flytta stora, etablerade plantor, men den frösår sig ymnigt. På försommaren, i maj-juni, ensamma, stora blommor i klara färger som är känsliga för regn och blåst. Trivs på solig plats i väl-dränerad, lätt, relativt torr jord.

Papáver pseudo-orientále
jättevallmo, vit

Papáver somníferum
opievallmo, lila med mörk mitt

Papáver somníferum
opievallmo, enkel nästan svart

Pápaver somníferum
vallmo, laxrosa med mörk botten

Pápaver somníferum
vallmo, fylld svartröd

Pelargónium hortórum
pelargon bl färger

P Rikblommade. Flera nyanser av rött och rosa tillsammans med vitt.

Persicária hydrópiper
bitterpilört

A Japansk bladgrönsak och gourmetkrydda. De spåda, vinröda bladen med smakrik hetta används till sushi, sashimi och tempura. Småskott kan användas som garnering och som smakhöjare i sallader. Medicinskt har växten smärtlindrande effekt. Självår sig ibland. Kan krukodlas året runt.

Petúnia x híbrida 'Old Fashioned Climbing Vine'
petunia

Phaséolus vulgáris var. vulgans
kokbönan Signe

A Arvesort. Lantsort. Ljusbrun böna med vitt öga.

Phýsalis peruviána
kapkrusbär

A - P Peru, Chile. Ca 50-150 cm hög. Ört som hos oss odlas som ettårig. Liknande kultur som tomat för de ätliga frukternas skull. I Colombia medicinalväxt som urindrivande och mot astma. Dekorativ, buskig växt som får orangegula, syrliga bär inneslutna i torra lyktliknande höljen.

Phýsalis philadélfica
tomatillo

A - P Gröna fasta frukter, ca 4 cm i diameter som är inneslutna i papperslykta. Frukterna används bl a i salsa och smaken påminner om omogen tomat. Plantan kan bli mycket stor och bör därför beskäras.

Physostégia virginiána 'Alba'
drakmynta, vit

A - P S Canada, N C USA. Upprättväxande ört, ca 70 cm. Bladen är mellangröna, ofta lansettlika och tandade. Blommorna vänder sig efter solen, men kan också flyttas av människohand som om det fanns gångjärn på blomman. Härdig och lättodlad.

Pilosélla aurantíaca
rödfibbla

P C Ö SÖ Europa. 30-50 cm hög ört med enstaka utlöpare. Orangeröda - blekröda blommor i juni - juli (- augusti). Kan etablera sig på mycket torra platser. Blir ibland trädgårdsrymling med förflugna frön. Självår sig. Härdig långt norrut. Denna solälskare uppskattas av fjärilar, humlor och bin.

***Plantago major* 'Rubrifolia'**
rödbladigt groblad

P Europa, Asien, N Afrika. 15-30 cm. En basal bladrosett av brett äggrunda blad med grova bågböjda nerver. Gröna små blommor bildar ett långsmalt mångblommigt ax. Sol, för övrigt håller den till godo med vilken växtplats som helst, bara inte för fuktigt. En av våra mest lättodlade medicinalväxter.

Podophyllum hexandrum
indiskt fotblad

P N Pakistan, SV Kina. 60 cm hög ört med tjock, sakta krypande jordstam. Ljust rosa blommor i maj, före de upp till 25 cm breda bladen utvecklats. Omogen frukt är giftig. Mogen frukt är röd och saftig, 2-5 cm lång, ätlig. Näringsrik jord i halvskugga. Värdefull medicinalväxt, **giftig**.

Polemonium careuleum
blågull/jacobs stege

P N C Europa, N C Asien, V Nordamerika. Arten förekommer sparsamt i Sverige som vild och ibland som förvildad; som odlad ibland med inslag av den vitblommiga sorten 'Alba'. Arten odlas för sina vackra blåa blommor i juli - augusti. Självskär sig måttligt i lämpliga miljöer. Härdig i hela landet. Har tidigare använts som medicinalväxt.

Primula veris
gullviva

P N Spanien, S Frankrike, N Asien, Iran. 10-30 cm hög ört. Blad omvänt äggrunda med tvär bas, bredast vid basen, skaftade, buckliga och håriga. Blommor gula, ofta med orange punkter runt pipen, april - maj. Blommor i hängande ensidig flockliknande samling överst på ogrenad stängel med angenäm sötaktig doft. Lundväxt. Trivs med vandrande skugga och kalkhaltig, näringsrik, inte alltför torr jord. **Giftig**, medicinalväxt.

Prunus avium
sötkörbär, fågelbär

P Stort träd, 4-6 m, med upp- eller utstående grenar. Barken är slät och grå, skjuter sällan rotskott. Bladen har grovt sågade kanter. Vita blommor i maj-juni i fåblommiga flockar. Frukterna är saftiga stenfrukter med söt smak, glänsande, mörkt röda, som mogna nästan svarta. Zon 1-5. Trivs i väl-dränerad, kalkrik och mullrik jord.

Prunus ceracifera
körbärsplommon (kallas ibland mirabell men är ingen äkta mirabell, som är en plommonsart)

P Träd eller buske, ca 4 meter (mellan 2 och 10 meter) hög. Rosa-vita blommor på bar kvist i mars-maj. Saftiga och söta frukter, 2-3 cm stora. De ser ut som ett litet runt plommon och kan vara rött eller gult. Blötlägg fröna i hett vatten ett dygn. Stratifieras tre månader. Så inomhus i februari - april, täck med sand eller perlit. Groningstid 6-12 månader. Zon 4. Trivs i sol och fuktighetshållande, kalkhaltig och väl-dränerad jord.

Pterocarya fraxinifolia
kaukasisk vingnöt

P Kaukasus och norra Persien. Utvecklar snabbt 15 m högt, flerstamigt träd med exotiskt utseende. Bildar rotskott. Skotten är kala, olivgröna, årsgamla skott är grå. Bladen är 40-50 cm långa, sammansatta av 11-21 småblad, smalt äggformade till lansettlika. Mörkgröna på ovansidan, ljusare under. Blommorna är korta, tjocka, gulgröna hanhängen från äldre skott och långa slanka honhängen i spetsen av årsskotten. Mycket varierade härdighet. Trivs på näringsrik, frisk fuktig jord, gärna lera och sol. Kan vara frostkänslig.

Punica granatum
granatäpple

P Främre Asien, infört till Medelhavsområdet; ofta odlad både för prydnad och ätlig frukt. Tätt grenig, taggig buske eller litet träd med glänsande gröna blad och stora, röda blommor maj - oktober. Frukten blir upp till 12 cm och klotrund, brungul - purpurröd, ätlig. Växer ofta i torr, stenig mark; ljuskrävande, frostkänslig. Granatäpplets fruktskal har använts som adstringerande medel och mot hakmaskar, samt till garvning av läder. Får som krukväxt späda blad och röda blommor.

Quercus robur
ek

P Högväxt träd med grov stam och krona. Barken är grov och skrovlig. Bladen är avlånga och grunt rundflikiga. Hanblommorna små och gulaktiga, samlade i glesa hängen på våren. Honblommorna sitter enstaka eller få tillsammans i grupper på långa skaft. Märkena är rödaktiga. Zon 1-5. Vind- och salttålig.

Reseda lutea
gulreseda

B - P Korthårig ört som kan bli upp till 70 cm hög. Stjälken är upprätt och rikt förgrenad. Bladen sitter strödda och är parflikiga, de basala rosettbladen är hela, men vissnar bort tidigt. Blommar juni-augusti med små ljusgula blommor i axlika klasar. Växer på kulturpåverkad, ofta torr och grusig mark.

Reseda luteola* ssp. *lutéola
färgreseda, vau

B - P Syd- och Mellaneuropa. Kal ört som blir ca 100 cm hög. Stjälken är upprätt, vanligen grenad upptill. Bladen är långsmala, strödda och något vågiga i kanten. Blommar i juli-augusti med små blekgula blommor i långa axlika klasar. Färgväxt, ger gul färg. Ylle, silke och bomull får en klargul, varaktig färg. Trivs i porös, helst kalkrik jord, på soliga platser.

Rhodíola rósea
rosenrot

P I olika former runt hela den norra hemisfären, extremt morfologiskt variabel. Suckulent tvåbyggare. Ofta 15-30 cm hög ört med ettåriga skott; tuv-bildande. Tjock rosendoftande jordstam, en betydande del över markytan. Tillplattade runda, något köttiga blad. Växer i Bohuslän på klippor, samt i fjälltrakterna. Trivs på liknande ställen även i trädgården i full solbelysning. Växten är tålig och klarar även torrperioder. Rosenroten bör bli Nordens ginseng. Prydnad, medicinal- och färgväxt. Härdig i hela landet.

Rivína húmíllis
sminkbär

P - A Florida, Texas, Mexiko, Västindien, tropiska Sydamerika. Halvbuske med 3-19 cm långa mörkgröna blad, upp till 60 cm hög. Vita - ljusrosa blommor och gula - scharlakansröda bär. Bär används som rött färgämne. Rumsväxt.

Rósa agréstis
åkerros

Höjd ca 2 meter. Rikt grenig buske. Stammar och grenar är bågböjda, med talrika raka eller något böjda taggar. Bladen är två till tre par småblad, dubbelsågade i kanten med kil-lik bas. Bladen ger tydlig fruktdoft när de gnuggas. Blommor med vita eller ljusrosa kronblad i juni-juli.

Rósa glaúca
daggros

P Mellaneuropas bergstrakter. 1-3 meter hög. Bildar inte rotskott. Unga skott är späda och spretiga med blågrå beläggning. Tämligen få taggar. Parbladig med uddblad. Ovala, äggrunda, rödaktigt blågröna. Blommor med rosenröda blommor i juli-augusti. Frukten är ett nästan klotformigt, rött, kalt nypon.

Rósa rubiginósa
äppelros

P Hör till våra vildrosor. Störväxt, rikt grenig buske, upp till 3 meter hög. Stammarna är tätt klädda med både böjda grova och raka taggar. Bladen har rundade småblad. Blommor i juni-juli med måttat rosa blommor. Vid beröring ger bladen ifrån sig en doft av äpple. Zon 6. Engångsblommande.

Rósa serafínii
sippros

P Vildros funnen i södra Europa 1914. Säreget och ovanligt mycket odlingsvärd ros. Blommorna har svag doft, men bladen, som är mycket små, doftar som en katolsk kyrka med rökelse och stearin blandat med färsk provencalska kryddor, såpa, trä och kåda. På hösten får den små orangeröda nypon. Engångsblommande med rosa blommor. Härdig till zon 4. Höjd 1,5 meter.

***Rudbéckia fulgída* var. *sullivántii* 'Goldsturm'**
strålrudbeckia

P N C Ö SÖ USA. 40-100 cm hög ört med orangegula blomkorgar i juli - oktober. Beståndsbildande, kryper med stolonier. Lättodlad i vanlig trädgårdsjord, gärna i full sol.

Rudbéckia laciniáta
höstrudbeckia, guldboll

P Kanada, USA. Gammal trädgårdsväxt med klargula blommor. Växten kan bli 2-3 m hög och blommor i juli - september, gärna i full sol.

Rúmex patiéntia
spenatskräppa, spenatsyra, vinterspenat, engelsk spenat, engelsk trädgårdssyra

P Ö S Europa, Kaukasus, Syrien, Iran, V Sibirien, Amur, Sachalin, N Afrika. 40-180 cm hög upprättväxande ört. Tidigare använd som medicinalväxt. Fortfarande uppskattad köksväxt, mest för att blad som användes som spenat utvecklas tidigt om våren.

Rúmex sanguíneus
blodskräppa, rödådrad syra

P - A Kulturursprung. Odlas som ettårig. Upp till meterhög. Blad ofta purpurfärgade eller starkt röda.

Sálvia glutinósa
klibbsalvia

P Europa utom Skandinavien; Turkiet, Kaukasus, N Iran. 80 cm hög, klibbig ört med gula blommor, något brunprickiga, juni - juli. Sol - halvskugga.

***Sálvia officinális* 'Albiflora'**
kryddsalvia, vitblommande

P C Ö S Europa. Halvbuske. Prydnad, doft-, krydd- och medicinalväxt, kosmetika. Porös kalkhaltig jord och soligt läge. Härdig i landets mildaste delar.

Sambúcus racemósa
druvfläder

P Europa -NÖ Asien, Kina, Mindre Asien. Buske 1,5-4 m. Blad med 5-7 småblad, friskt gröna, mörkbrun bark; angräps ofta av mjöldagg. blommor små, gröngröna i tät äggformig kvast. Bär lysande röda stenfrukter. Giftig, skall ej förväxlas med *S. Nígra*. Lätt att beskära och forma till ett litet dekorativt träd. Snabbväxande prydnadsbuske, lämplig som insynsskydd, men ej till häckar pga dess snabba tillväxt. Övermogna bär bör klippas av för att hindra oönskad föryngring. Zon I - VI.

Sanguisórba mínor
pimpinell

P V C S Europa - SV Asien, N Afrika, Kanarieöarna. 30-80 cm hög ört. Tätt blommax, nästan runt, 10-20 mm, med först gröna, sedan rödaktiga blommor i juni - juli. Oftast enkönade eller tvåkönade, då med hanblommor nederst och honblommor överst. Även hermafrodita blommor kan finnas och då mellerst i axet. Trivs bra i soligt läge på kalkrik mineraljord.

Sanguisorba officinális
blodtopp

P V Europa, tempererade Asien, V Nordamerika. 60-100 cm hög upprättväxande ört. Parbladig, liknande rönn. Förvedad jordstam. Rödbruna blommor i tät ax, 1-3 cm, samkönad, insektpollinerad, juli - september. Bra prydnadsväxt på fuktig mark i sol och halvskugga. Medicinalväxt.

Scabiósa caucásica 'Isac House'
höstvädd

P Kaukasien. Blir ca 70 cm hög. Grågröna lansettformade blad. Vita blommor i juli-oktober. Trivs i fullt soliga lägen och väl-dränerad, näringsrik, gärna kalkhaltig jord. Gillar inte fukt på vintern. Omtyckt av fjärlar och bin. Sås inomhus i jan-maj, grotid 10-30 dagar, täck med tunt lager grus eller perlit. Härdig till zon 5. Förr använd som läkemedel mot skabb.

Scabiósa caucásica
höstvädd, vit

Silphium perfoliátum
skållört

P Ö C Canada - SÖ USA. Imponerande, 1-2,5 m hög ört med upp till 30 cm långa blad, sammanväxt perforerade, som därmed bildar en skål per par runt stammen. Blommor i kvastlik samling, få till många korgar (capitula): 1,5-2,5 cm, gula. Lättodlad i sol eller halvskugga, i ganska tung näringsrik jord med god tillgång på vatten. Härdig långt norrut.

Silybum mariánum
mariatistel

A - B Medelhavsområdet - Afghanistan. Gammal medicinalväxt. 80 cm. Mycket dekorativ tistel med gröna blad och vita nerver. Lila blommor. Ingår i njur- och levermediciner. Kan användas som grönsak på samma sätt som *Cynara cardunculus* (kronärtskocka).

Sinápsis álba.
vitsenap

A Östra Medelhavsområdet till sydvästra Asien och Indien. Stjälken är upprätt, upp till 80 cm hög. Blad djupt parflikiga. Blommor med gula blommor från juni till september. Krydd- och medicinalväxt, odlas också som oljeväxt. Kan användas till att bekämpa nematoder i odlingar. Direktsådd när jorden reder sig. Groningstid 5-15 dagar. Trivs i sol.

Solánium dulcamára
besksöta

P Europa - Ö Asien, N Indien, N Afrika. Slingrande halvbuske. Blålila "potatisblommor" i juni - augusti och röda bär. Trivs bäst i mycket näringsrik, något fuktig jord. Mycket **giftig**. Lär barnen detta, eller klipp bort blomklasarna innan de mognar, för att undvika förgiftning. De innehåller dock kräkemedel. Mycket härdig.

Solánium lycopérsicum 'Indigo rose'
tomat, svart

A Världens mörkaste tomat. Salladstomat. 200 cm hög. Mognar i juli-oktober. Plommonlik smak. Frukterna kommer i klasar, som mognar efterhand. Behöver bindas upp. Förkultiveras februari - april. Håll sådden vid 22-25° efter groning 18-20°, ljust. Groningstid 5-15 dagar. Tjuvas. Trivs i sol.

Solánium lycopérsicum 'Golden sunrice'
tomat, gul

A 200 cm hög, normalstor tomat. Förkultiveras i febr-april. Täck sådden med plast i 22-25 °, efter groning 18-20°. Groningstid 5-15 dagar. Mognar i juli-oktober. Sidokotten tjuvas. Trivs i sol.

Solánium muricátum
pepino

P Peru. Flerårig ört eller halvbuske. Drygt 100 cm hög. Stjärnformade, ljusrosa eller blålila blommor med gul pistill. Frukten är rund eller hjärtformad, ljus med violetta streck. Förkultiveras inomhus febr-april. Groningstid 10-30 dagar. Uppbindes. Övervintras frostfritt, den är mycket frostkänslig. Passar också som rumsväxt. Trivs i sol och väl-dränerad jord. pH bör ligga över 6.

Solidágo virgaúrea
gullris (gullruta)

P Tempererade Eurasien. Upp till meterhög ört med riklig mängd små gula blommor i juli - september. Sprider sig bara med frösådd. Inga speciella krav på jordmån och växtplats. Härdig i hela landet. Kan hybridisera med andra *Solidágo*-arter. Medicinalväxt. Torkade blad ger urindrivande te.

Stáchys macrántha
praktbetonika

P Kaukasus, Sibirien. 40-80 cm hög ört med blå blommor juli - augusti. Flerårig. Hjärtliska, grovt naggade - tandade 5-7 cm breda blad.

Stáchys macrántha
praktbetonika, vit

Stáchys officinális
humlesuga, läkebetonika

P Europa, Kaukasus, N Iran, C Asien, NV Afrika. Upp till 80 cm hög ört med upprätt växtsätt och mjukt hårig. Purpurröda blommor i juli - augusti. Har tidigare odlats som medicinalväxt, särskilt uppskattad i Centraleuropa (adstringerande = sammandragande). Vacker rabattväxt för solig plats i södra och mellersta Sverige.

***Tagétes pátula* 'Linné'
sammetstaget**

A (Mexiko, Nicaragua). 60-70 cm hög ört som grenar sig och blommor rikligt. Plantan blir omfångsrik till skillnad mot moderna sorter av arten. Blommorna är enkla, sammetsaktigt gulbruna. Denna ”sammets-blomma” odlade Linné på sin gård Hammarby och den finns med i hans herbarium. Sedan 1920-talet har denna tagetes odlats i Linneträdgården, Uppsala.

***Tagétes pátula* 'Bolero' Nana Plena-gruppen
tagetes**

A Ca 25 cm hög. Tvåfärgade blommor i rött och gult i juni-september. Blommor rikligt även vid kall och regnig väderlek. Förkultivering mars-april, lägg fröer vågrätt och täck med tunt lager jord. Groningstid 7-14 dagar. Trivs i näringsrik jord i soligt läge. Nyp bort första blomknopparna för buskigare planta.

***Tanacétum parthénium*
mattram**

P - A Ö SÖ Europa - SV Asien, Nordafrika. Odlas oftast som ettårig. 20-70 cm hög upprättväxande ört och vita strålblommor runt gul disk i juli - september. Mångformig i kultur. Aromatisk medicinalväxt. Febernedsättande, även använd mot migrän. Torkade blommor användes till te.

***Tanacétum parthénium*
mattram fylld**

***Tanacétum vulgäre f. vulgäre*
renfana**

P Europa, tempererade delar av Asien. 30-140 cm, gula diskblommor och saknar strålblommor, juli - september. Vackert inskuret bladverk. Gammal medicin-, krydd- och doftväxt. Kräver sol, torr, sandig, humusrik jord. Hårdig upp till fjälltrakterna.

***Tanacétum vulgäre*
renfana, slätbladig**

***Táxus x média, T. baccáta x cuspidáta*
hybrididegran**

P Kulturhybrid mellan *T. baccáta* x *cuspidáta*, dvs mellan vår sällsynta vilda idegran och japansk idegran. Hybriden har dessbättre ärvt den senares bättre härdighet. Städsegrön buske, 2-3 m hög. Glänsande glatta mörkgröna, mjuka, ej stickande barr. Tvåbyggare (dioik). Om buskar av båda könen planteras i närheten av varandra blir det orangeröda bärkottar på honplantorna. Hela växten är giftig utom den söta mantel (ariel) som omsluter det gröna och giftiga fröet. Ej nogräknad på växtplats och jordmån. Sås höst eller vår i kallbänk, där de får vara kvar de första 3-4 åren. Kalkgynnad.

***Trachýmene caerúlea*
blåparasoll**

A Australien. Ca 60-70 cm hög. Täta, spetslika parasoll-lika blommor i juli-september. Förkultiveras i såjord febr-april, mörkergroende, täck med ett tunt lager jord eller vermikulit och mörk plast. Groningstid 10-40 dagar. Lockar fjärilar och bin. Kan behöva stöd. Trivs i sol.

***Tragopógon porrifólius*
äka haverrot, haverrot**

B - P Medelhavsområdet. 40-80 cm hög ört med gula blommor andra året. Blomkorgarna öppna under morgon och förmiddag vid solsken. Roten användbar grönsak. Bladen är goda i sallader.

***Trifólium auréum*
gullklöver**

B S Skandinavien, Kaukasus, N Iran, Sibirien. 15-30 cm, upprätt, grenig vid basen, tilltryckt hårig. Guldgula blommor i täta, mångblommiga huvuden i juli - september. Kräver sol och torr mineraljord. Mycket härdig.

***Trigonélla caerúlea ssp. caerúlea*
blåväppling**

A Troligen kulturursprung i SÖ Europa. Närbesläktad med bockhornsklöver och kumarindoftande. 30-60 cm hög, vackert blåa blommor i juli - augusti. I Schweiz användes växten till ostkrydda; odlas även som foderväxt.

***Triósteum himalayánum*
feberrot**

P Storvuxen perenn med stora, rundade stjälkomfattade blad, svagt glanderhåriga med säregen doft. Bärlika röda frukter ovanför bladverken. För skuggad plats, skyddad från stark vind, med god markfukt.

***Tropaéolum május* 'Jewel of Africa'
slingerkrasse**

A Klättrande, s.k. Slingerkrasse. Blandade färger.

***Verbéna hastáta*
blåverbena**

A Nordamerika. Upp till 1,5 m hög ört, grenad eller ogrenad. Rikligt med små blå blommor. Bör förkultiveras inomhus före utplantering.

***Verbéna officinális*
läkeverbena**

P Europa - V Asien, Nordafrika. 40-80 cm hög ört med hårig 4-kantig stam och djupt inskurva blad. Små bleklila blommor i axlik ställning i juli - september. Medicinalväxt, även trolldom mot djävlar fordom. Lättodlad i full sol och fuktbehållande trädgårdsjord.

Withánia somnifera**indisk ginseng**

P Afrika och södra Asien. Blir ca 75 cm hög. Ljusnerviga, äggrunda blad. Små gröngula blommor i juli-augusti. Förkultiveras i febr-mars eller sås utomhus maj-sept. Täck fröna med tunt lager perlit. Trivs i sol-halvskugga. Rot och bark allmänt stärkande, återför vitalitet. Anses inom ayurvedisk medicin som adaptogen. Innehåller olika alkaloider som sänker blodtrycket och verkar lugnande. Zon 2-5.

Zínnia**zinnia, mix**

A Amerika. Blir ca 80 cm hög. Stadiga stjälkar med dubbla blommor i klara färger i juli-september. Förkultiveras i såjord mars-april. Täck sådden med klar plast med lufthål. Utplanteras när frostrisken är över. Eller direkt på friland när jorden blivit uppvärmd. Trivs i sol och näringsrik jord. Frostkänslig.

Förkortningar och termer i listan:

A.: ånnuell, växten lever bara under en växtsäsong och hinner normalt blomma och sätta frö

Ariel: fruktkött, ofta vackert färgat

B.: bienn; växten bildar bladrosett första växtsäsongen, övervintrar och bildar blommor och frö andra året, varefter plantan dör

Bulbiller: små lökar som utvecklas bland blommor eller i bladveck

Dioik: beteckningen för tvåbyggare

Elaiosom: Fettkropp på ett frö, som sitter utanpå fröet och gör att myror lockas att bära fröet till stacken. När fettet sedan lossas slängs fröet iväg. (Myrmekokori, myrspridning av frön.)

Hapaxant: en växt som vegeaterar två el flera år innan den blommar och fruktifierar

In situ (latin): på växtplatsen

Invasiv: sprider sig alltför mycket om den inte hejdas

Mutation: genetisk förändring av växtens utseende eller egenskaper

P.: perenn; ört som kan leva, blomma och sätta frö under flera år, minst tre

Proveniens: ursprung, härkomst (klimatområde)

Konsulterad litteratur

Är du intresserad av vilken litteratur vi använt under arbetet med Frölistan?

Gå in på vår webbsida www.ortasallskapet.se

Under fliken Frölistan hittar du listan med konsulterad litteratur.

Har du inte möjlighet att använda dator så kontakta Lisbeth Flising 070-771 11 41 så skickar hon en litteraturlista till dig.